

dr hab. Michał Proksa, prof. PRz
Zakład Urbanistyki i Architektury
Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza

Rzeszów, 25.08.2022

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra inż. arch. Maksymiliana Szpyta
Metoda cyfrowego odtwarzania transformacji zabytku architektury
na przykładzie Pałacu Królewskiego w Łobzowie
wykonanej na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki
pod kierunkiem prof. dra hab. inż. arch. Andrzeja Kadłuczki

Wstęp

Przedmiotem rozprawy doktorskiej mgra inż. arch. Maksymiliana Szpyta jest próba zastosowania metody odtwarzania transformacji zabytkowego obiektu architektonicznego na przykładzie Pałacu Królewskiego w Łobzowie (dziś dzielnica Krakowa) metodą modelowania 3D. Praca składa się z jednego tomu z kartami ponumerowanymi od 1 do 204 z podziałem na dziesięć rozdziałów z podrozdziałami. Niestety recenzent nie rozumie rozbieżności między spisem treści a narracją pracy (podane w spisie numery stron nie zgadzają się z numeracją w tekście). Podam kilka przykładów: w spisie „wprowadzenie” jest odnotowane na stronie 4, w tekście na stronie 7 i dalej odpowiednio: teoria wzorcowych metod..., strony 5 i 8, klasyczna metodologia: strona 5 i 9 i tak do końca. Nawet aneksy się nie zgadzają: w spisie ujęte są w rozdziale 10, w tekście pracy stanowią rozdział 9. Bibliografia jest wystarczająca i obejmuje wszystkie wątki wykorzystane w dysertacji, ale technicznie są duże niedociągnięcia: wydaje się, że przy artykułach trzeba podawać strony w czasopismach, brak tego wszędzie, np. pozycje 57, 58, 63, 64, 65 i inne. Występują tu też literówki o tyle istotne, że zmieniają nazwy familli, raz Rożanowscy, raz Rożnowscy. Przed ewentualną publikacją rozprawy konieczna jest dokładna i szczegółowa korekta, również interpunkcyjna.

Ocena merytoryczna pracy

Praca imponuje wnikliwością i dogłębną analizą metodologiczną. Technologia modelowania 3D jest coraz częściej stosowana, w pracy tej zastosowana w pełni, co dało duże możliwości rekonstrukcji budowli w bardzo dokładnych wirtualnych modelach pałacu w różnych fazach budowy. Przed podjęciem pracy związanej z cyfrowym odtwarzaniem transformacji siedziby w Łobzowie Doktorant przywołał podobne próby podejmowane w odniesieniu do innych obiektów z różnych okresów historycznych: „Warszawa 1935 Wola”, „Miasta Ruin” i pałac ambasadora Watykanu Jaromira Vichy Valterra, którego trójprzestrzenny model można zo-

Administracja Wydziału Architektury

Wpłynęło dnia 29 SIE. 2022

L. dz. 859 Podpis MS

29 SIE. 2022 MS

baczyć w Muzeum Sztuk Pięknych w Walencji. Przywołując te przykłady Doktorant opisał intelektualną drogę autorów tych animacji, których finałem było odtworzenie dzielnicy miasta lub konkretnego budynku. Podkreślił tu wartość starych fotografii, materiałów archiwalnych, również związanych z dokumentacją rozbiórkową oraz filmów. Odwołał się też do innych przykładów, np. do rekonstrukcji przy pomocy fotogrametrii cyfrowej willi Rożnowskich niedaleko Kopca Kościuszki w Krakowie, ale też opisał drogę do modelowania 3D w rekonstrukcji historycznego obrazu części Turynu, Piazza Bodoni, na którym w latach 1866-1924 stał budynek targowy. Finałem projektu było odtworzenie nieistniejącego dziś gmachu i odtworzenie ówczesnej atmosfery placu.

Oddzielne przykłady dotyczą archeologicznych rekonstrukcji i tu wykorzystujemy odkopane fundamenty i relikty ścian, które uzupełniamy wątkami archiwalnymi, np. opisami, rysunkami lub ewentualnie analogiami, które wykorzystujemy w ostatnim etapie rekonstrukcji. Te elementy wyróżnił i słusznie zaakcentował Doktorant, a powołał się m.in. na przykłady budynku C w Uruk przywołując jego przekrój na modelu cyfrowym oraz romańskie kościoły w Wiślicy.

Doktorant przystępując do głównych części swojej dysertacji dał nam gruntowny wykład o metodach pracy i stosowania technologii cyfrowej, ale wcześniej wrócił do starej, klasycznej, metodologii historii opracowanej przez Jerzego Topolskiego w czasach, gdy jeszcze nie znano cyfrowego modelowania 3D (1968). Te dwa wątki (Jerzy Topolski i cyfrowe modelowanie 3D) pokazuje jaką drogę przeszła nauka w ostatnim półwieczu, a rozwiązania matematyczne przy współczesnym modelowaniu nie wymagają uzasadnienia. Już prosty element bryłowy dostarcza nam podstawowych danych (wymiały, kubatura, lokalizacja), a uzyskane wyniki są szerokie i dają wiele możliwości interpretacyjnych. Fazy zamku (pałacu) łobzowskiego są dość dobrze znane, choć Doktorant ma tu trochę inne zdanie, a w dalszych akapitach je wymienia, ale recenzent wyraźnie potwierdza, że metody zastosowane przez Pana Maksymilian Szpyta dają olbrzymie możliwości poznawcze, z których do tej pory nie zdawaliśmy sobie w pełni sprawy. Chyba nie budzi wątpliwości, że fundacja siedziby powiązana z lokacją wsi wiąże się z Kazimierzem Wielkim, choć nie mogliśmy opisać jej wyglądu do czasu zastosowania nowych metod przez Doktoranta. Być może, że był to dom wieżowy (donjon), typowa forma mieszkania średniowiecznych europejskich elit, a w sąsiedztwie znamy podobne realizacje, choćby na Wawelu: mieszkanie budowane przez Łokietka lub Wacława II oraz ceglana budowla „domus magna” z salą, w której zapewne zmarł ostatni koronowany Piast. Znane i akcentowane są też późniejsze rozbudowy/przebudowy w wiekach XV i XVI, ale ważnym etapem jest inwestycja z polecenia Stefana Batorego, którą realizował Santi Gucci. Ważnym etapem są też czasy Wazów i działalność Giovanniego Trevano i przekształcenia za panowania Jana III Sobieskiego dokonane głównie przez Piotra Bebera i Augustyna Locciego. Przebudowy w XVIII, XIX i XX stuleciu zmieniły obraz rezydencji pozbawiając ją walorów reprezentacyjnych.

Pierwsze modele cyfrowe siedziby w Łobzowie pokazał nam Piotr Pikulski w swojej rozprawie doktorskiej wykonanej pod kierunkiem dr hab. Klaudii Stali, prof. PK, ale dopiero Maksymilian Szpyt ukazał nam szerokie możliwości zastosowanej przez siebie metody cyfrowego modelowania 3D. Wykorzystał tu trzy rodzaje źródeł, które nazywa materiałem wizualnym, pa-

rametrami wymiarowymi obiektu (plany, rysunki, inwentaryzacje) oraz informacjami słownymi (inwentarze, opisy, zapisy historycznych zdarzeń).

Dla pierwszego etapu funkcjonowania rezydencji związanej z Kazimierzem Wielkim Doktorant znalazł analogie w zamkach: Będzin, Brzeźnica, Lanckorona, Ojców i inne (recenzent wyżej przywołał przykłady wawelskie). Dalej Autor opisuje fazy rezydencji, które wcześniej już były zasygnalizowane, również w tej opinii przez recenzenta, który z wielkim zainteresowaniem podążał za przemyśleniami Doktoranta i jego wizjami kolejnych siedzib, będąc pod wielkim wrażeniem wyników metody 3D. Wszystkie fazy dostały teoretyczne modele, w niektórych udało się uzyskać plany rozmieszczenia lokalności, a wszystkie etapy rezydencji zostały wzbogacone o rysunkowe wizualizacje.

Ocena pracy

Dysertacja doktorska mgr inż. arch. Maksymiliana Szpyta przygotowana pod kierunkiem prof. dr hab. inż. arch. Andrzeja Kadłuczki jest nowatorska (choć podobne przemyślenia pojawiają się coraz częściej), ale, jak twierdzi Autor, nie została zamknięta i nie oddaje w pełni form budowli w kolejnych fazach realizacji. Twierdzenie, że modelowanie i uzyskiwanie rekonstrukcji wymaga pracy wielu osób jest z gruntu słuszne. Potwierdzenie tradycyjnej metody badań, jaką opisał Jerzy Topolski uzupełnione modelowaniem 3D daje znakomite wyniki. Modele siedmiu etapów budów, przebudów i rozbudów pokazane w zestawieniach pozwalają lepiej zobaczyć skalę inwestycji w różnych czasach. Recenzent nie będzie wyliczał pozytywów rozprawy, pojawiają się one w tekście recenzji i są w pełni nowatorskie, dające wzór do poczynañ intelektualnych innych badaczy.

Podsumowanie

Recenzent jest pod wrażeniem wykonanego studium naukowego, a przeprowadzone analizy prowadzące do uzyskania modelu siedziby wskazują nam duże możliwości dalszych studiów, nie tylko nad rezydencją łobzowską. Mimo niedociągnięć technicznych tego opracowania zasygnalizowanych we wstępie (które nie wpływają na wartość merytoryczną pracy i recenzent ma nadzieję, że przy ewentualnej publikacji zostaną one usunięte) wnoszę o wyróżnienie tej pracy.

Wobec powyższego wnioskuję o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu.

